

BAHADDAR / Hollanda Kararı

. DAVANIN OLUŞUMU

A. OLAYLAR

Başvurucu, Bay Shammsuddin Bahaddar, 1966 doğumlu bir Bangladeş vatandaşıdır. Halen Hollanda'da yaşamaktadır.

Başvurucu, Bangladeş'in Chittagong dağlık bölgesinde yerleşik Chakma kabilesinden olduğunu belirtmektedir. Başvurucu, çocukluğundan beri, Chittagong dağlık bölgesinin özerkliğini sağlamaya çalışan bir örgütün (Jana Sanghati Samiti) yasadışı silahlı kanadı olan Shanti Bahini'nin aktif üyesi olduğunu ileri sürmektedir. Başvurucunun etkinlikleri Shanti Bahini adına para toplamayı ve ordu birimlerinin hareketleri hakkında bilgi elde etmeyi içermektedir.

Gasp suçu nedeniyle hakkında yakalama emrinin çıkarıldığını öğrenen başvurucu, Haziran 1990'da Bangladeş'i terketmiştir. Hollanda'ya ulaştıktan sonra 13 Temmuz 1990'da, kendisine siyasi mülteci statüsü tanınması ya da buna alternatif olarak insani nedenlerle oturma izni verilmesi için başvurmuştur. Her iki başvuru da Adalet Bakanı Yardımcısı tarafından 16 Temmuz 1991'de reddedilmiştir.

Başvurucu, Bakan Yardımcısından bu kararı tekrar değerlendirmesini istemiş ve, bu başvuru kendiliğinden yürürlüğü durdurucu bir etki doğurmadığından, başvurusu hakkında bir karar verilinceye kadar ülke dışına çıkarılmasını önlemek için bir yargısal emir elde etmek istemiştir. 14 Kasım 1991'de Lahey Bölge Mahkemesi Başkanı bu konuda bir yargısal emir vermiştir.

Yabancılar Danışma Kurulunun görüşünü aldıktan sonra Bakan Yardımcısı, 26 Mart 1993'te 16 Temmuz 1991 tarihli kararın tekrar incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

Başvurucu, Danıştay Yargı Bölümü'ne itiraz etmiş ve itiraz gerekçelerini daha sonraki bir tarihte sunabileceğini belirtmiştir. Başvurucu, yine, bu işlemler sonuçlanıncaya kadar ülke

dışına çıkarılmasını önlemek için bir yargısal emir elde etmek istemiş; Lahey Bölge Mahkemesi Başkanı 14 Kasım 1991'de bu konuda bir yargısal emir vermiştir.

7 Mart 1994'te Danıştay İdari Davalar Bölümü Başkanı, basit yargılama usulüne göre, itiraz nedenlerinin süre geçtikten sonra sunulması nedeniyle başvurucunun itirazının kabul edilemez olduğunu açıklamıştır.

Başvurucu, Başkanın bu kararı aleyhine, İdari Davalar Bölümünün bir dairesine, itirazda bulunmuştur. 22 Eylül 1993 tarihinde yapılan duruşmada başvurucunun avukatı, daha erken bir tarihte itiraz nedenlerini sunmanın imkânsız olduğunu; Bakan Yardımcısı başvurucunun sunduğu belgelerin gerçekliğinden kuşkulandığından Bangladeş'ten ek kanıtların getirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

29 Eylül 1994'te İdari Davalar Bölümü itirazı, davanın esasını

değerlendirmeksizin reddetmiştir. Başvurucunun itiraz nedenlerini sunmak için sürenin uzatılmasını talep etmediğini ve her halde bu nedenleri sunmak için yeterli fırsatının olduğunu kabul etmiştir.

Başvurucu 5 Aralık 1994'te siyasi mülteci statüsü tanınması ya da insani nedenlerle oturma izni verilmesi için tekrar başvurmuştur. Bu başvurular, hiçbir yeni olay ortaya konulmaması nedeniyle, 12 Ocak 1995'te Adalet Bakanı Yardımcısı tarafından kabul edilmez bulunmuştur. Başvurucu bu karara karşı Lahey Bölge Mahkemesi'ne itirazda bulunmuş, ancak bu itiraz için gerekçelerini öngörülen süre içinde sunmamıştır. İtiraz bu nedenle 21 Haziran 1995'te kabul edilmez bulunmuştur.

B. AVRUPA İNSAN HAKLARI KOMİSYONU ÖNÜNDEKİ İŞLEMLER

Komisyon 2 Aralık 1994'te yapılan başvurunun kabul edilir olduğu 22 Mayıs 1995'te beyan edilmiştir.

Dostça çözümü sağlamak için başarısız kalan bir girişimden sonra Komisyon, olayları ortaya koyan ve oybirliğiyle başvurucunun Bangladeş'e iadesinin Sözleşmenin 2. Maddesini ihlal etmeyeceği ancak bunun 3. Maddenin ihlâlüne neden olacağı görüşünü (5'e karşı 26 oyla) belirten bir raporu 26 Kasım 1996'da kabul etmiştir.

Dava, Komisyon tarafından 28 Ekim 1996 tarihinde Mahkeme önüne getirilmiştir

II. KARAR ÖZETİ

Hükümetin ilk itirazı

Hükümet, başvurucunun itiraz nedenlerinin sunulması için usulü gereklere uymadığını ve bu nedenle de Sözleşmenin 26. Maddesi uyarınca kendine tanınan iç hukuk yollarını tüketmemiş olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, 3. Maddenin içerdiği kötü muamele yasağının iade vakalarında mutlak olmasıyla birlikte bu Maddeye dayanan başvuruçuların mevcut ve etkili iç hukuk yollarını tüketme koşulundan doğal olarak muaf tutulmadıklarını kabul eder. Bu bakımdan, iç hukuk tarafından konulan usulü koşullara ve süre sınırlamalarına uyulması gerekir. Bir başvuruçuyu bu tür kurallara uyma yükümlülüğünden kurtaran özel durumların olup olmadığı her davadaki olaylara bağlı olacaktır. Mülteci statüsü için yapılan başvurularda, başvuruçunun başvurusunu desteklemek için kaçtığı ülkeden kanıt elde etmesi gerekebileceğinden, başvuruların sunulmasına ilişkin süre sınırının başvuruçuya iddiasını kanıtlamak için gerçek bir fırsat vermeyecek biçimde çok kısa olmaması ya da çok katı uygulanmaması gerekir.

Eldeki davada başvuruçuyu, itiraz nedenlerini sunmak için öngörülen süre sınırına uymamış ve böyle bir olanağı olmasına karşın sürenin uzatılmasına ilişkin bir istemde bulunmamıştır. Mahkemeye göre, başvuruçuyu öngörülen süre sınırına uymaktan muaf tutan özel durumlar bulunmamaktadır. Süre geçtikten sonra bile başvuruçunun mülteci statüsü için ya da insani nedenlere dayanan oturma izni için yerel makamlara yeni başvurular yapabilme olanağının bulunması da ayrıca anlamlıdır. Mahkeme, yerel işlemler sürecinin hiçbir aşamasında iade edilme kararına karşı başvuruçunun geçici bir yargısal emir isteminin reddedilmediğini ve sonuç olarak yakın bir 3. Maddeye aykırı muamele tehdidi altında olmadığını belirtir.

Bu koşullarda Mahkeme, başvuruçunun Komisyona başvurmadan önce mevcut iç hukuk yollarını tüketmediği ve bu nedenle Mahkemenin davanın esasını inceleyemeyeceği sonucuna varmıştır.

[Bkz. Kararın 43-49. Paragrafları.]

Karar dokuz yargıçtan oluşan bir Daire tarafından verilmiştir. Bunlar; Bay R. Bernhardt (Alman) Başkan, Bay Thór Vilhjálmsson (İzlandalı), Bay L.-E. Pettiti (Fransız), Bay I. Foighel (Danimarkalı), Bay J.M. Morenilla (İspanyol), Bay D. Gotchev (Bulgar), Bay P. Kuris (Litvanyalı), Bay P. van Dijk (Hollandalı), Bay T. Pantiru (Moldovyalı).

Bir Yargıç, Bay P. van Dijk, ayrı görüş belirtmiş; iki Yargıç, Bay Foighel ve Bay Morenilla karşı oy kullanmış ve bunlar karara eklenmiştir.